

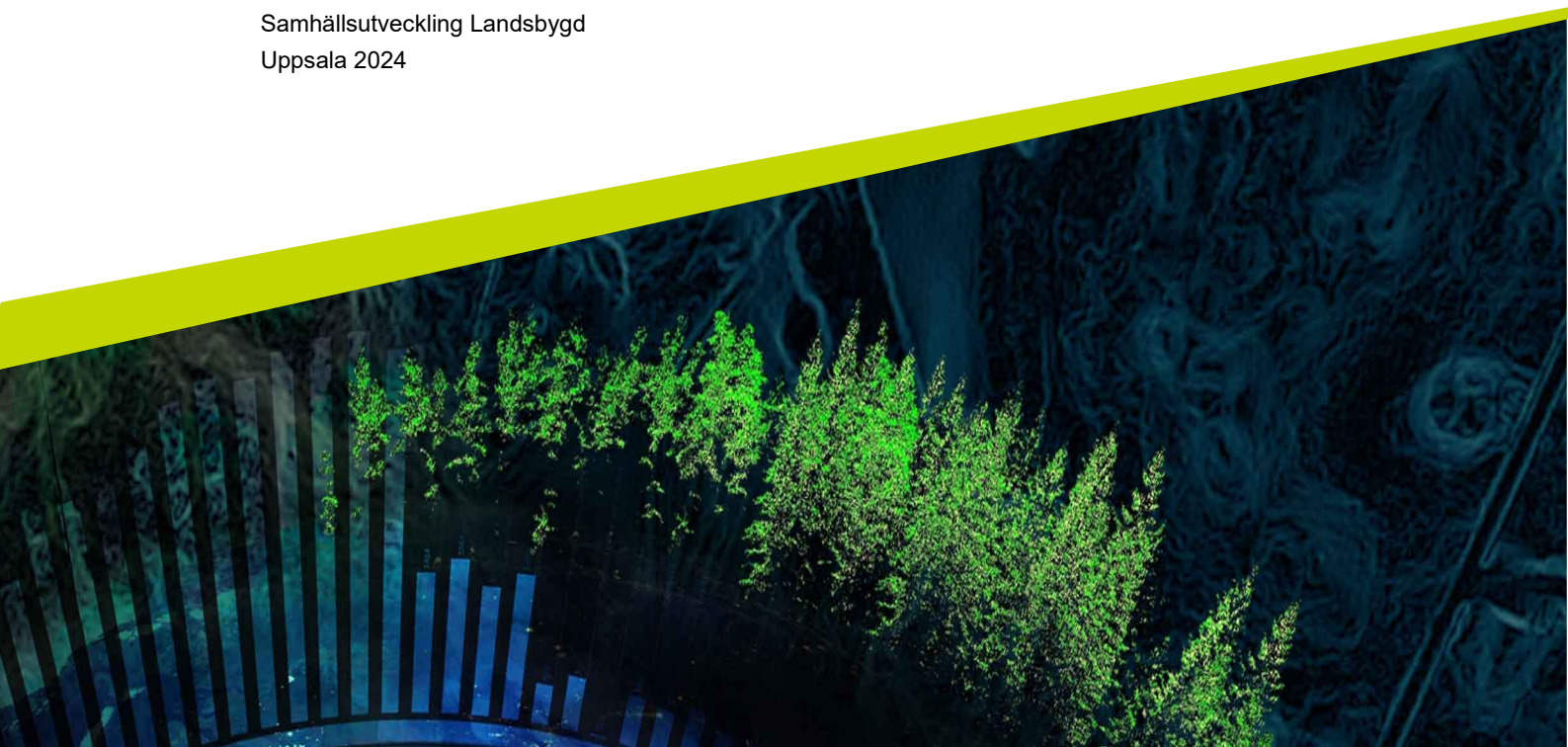

Skogspolicys inverkan på möjligheterna till skogsbete

En analys om skogspolicys antropocentriska natursyn

Madelene Rehn Björklund

Examensarbete/Självständigt arbete • 15hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Samhällsutveckling Landsbygd
Uppsala 2024

Skogspolicys inverkan på möjligheterna till skogsbete. En analys om skogspolicys antropocentriska natursyn

The impact of forest policies on the opportunities for woodland pasture. An analysis of forest policies anthropocentric view of nature

Madelene Rehn Björklund

Handledare: Hannes Norr, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator: Malin Beckman, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling
Kurskod: EX0888
Program/utbildning: Samhällsutveckling- landsbygd
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2024
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Skogspolicy, biologisk mångfald, skogsbete, antropocentrism

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Skogspolicys är ett verktyg som den svenska skogspolitiken ofta använder sig av för att lösa problem och uppnå mål inom skogsbruket. I dessa dokument finner vi ofta mål såsom ökad hållbar virkesproduktion samt problemformuleringar såsom minskningen av den biologiska mångfalden. Trots skogspolicys försök till att påverka aktörer med intresse i skogsbruk och skogsförvaltning, är kalhygge fortfarande den mest använda metoden inom skogsbruket och den biologiska mångfaldens och naturskogens nedåtgång fortfarande ett problem (Naturskyddsföreningen 2021). Skogspolicys försök att balansera en ökad avverkning av skog tillsammans med bevarande av skogens miljövärden är svårt att kombinera (Skogsstyrelsen 2023).

Den biologiska mångfalden behöver öka och bevaras precis som de svenska naturskogarna. För att både bevara skogen och öka den biologiska mångfalden krävs därför en klimatåtgärd som kan bidra till detta samtidigt som jord- och skogsbruk kan arbeta i synergi. En passande klimatåtgärd för detta är därför skogsbete, eftersom denna betesmetod skapar marker med unika egenskaper och miljöer som har förutsättningarna att stärka den svenska biologiska mångfalden och skogen. Ett återinförande av skogsbete i Sverige skulle därmed kunna bidra till en ökad biologisk mångfald samt ett mer hållbart jord- och skogsbruk.

Men för att tillämpa skogsbete krävs det att skogen har en bred variation, att träd växt upp naturligt samt att den till stor del är orörd och innehar en hög ålder. Syftet med denna studie är därmed att analysera och granska två svenska skogspolicys. Genom denna analys kan både skogspolicyernas grundande idéer inom den antropocentriska natursynen avslöjas, men även visa på skogsbetes möjligheter att återigen kunna införas som en klimatåtgärd för den biologiska mångfalden. Denna studie visar dock på att det antropocentriska tankesättet tar allt mer plats inom svenska skogspolicys, något som till stor del hindrar skogsbete som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden att åter implementeras.

Nyckelord: Skogspolicy, biologisk mångfald, skogsbete, antropocentrism

Abstract

Forest policies are a tool frequently utilized by Swedish forest policy to address issues and achieve goals within forestry. These documents often contain objectives such as increased sustainable timber production and challenges like the decline in biodiversity. Despite attempts by forest policies to influence forest owners, clear-cutting remains the most common method of forestry, and the decline in biodiversity persists as a problem (Naturskyddsföreningen 2021). The attempts within forest policies of increasing harvested forest alongside sustainability and preservation of forest environmental values are challenging to reconcile (Skogsstyrelsen 2023).

Biodiversity needs to increase and be preserved, just as natural forests. To both preserve the forest and increase biodiversity, a climate action that can contribute to this while allowing agriculture and forestry to work synergistically is needed. A suitable climate action for this purpose is woodland pasture, as this grazing method creates lands with unique characteristics and environments that have the potential to strengthen Swedish biodiversity and forests. Reintroducing woodland pasture in Sweden could therefore contribute to increased biodiversity and a more sustainable agriculture and forestry.

However, applying woodland pasture requires the forest to have a broad variation, with trees growing naturally and being largely untouched and old. The purpose of this study is therefore to analyze two Swedish forest policies through discourse analysis. This analysis can reveal both the founding ideas of forest policies within the anthropocentric view of nature but also demonstrate the potential of woodland pasture to be reintroduced as a climate action for biodiversity. However, this study shows that the anthropocentric way of thinking is increasingly taking place in Swedish forest policy's, something that largely prevents woodland pasture as a climate action for biodiversity from being implemented again.

Keywords: Forest policy, biodiversity, woodland pasture, anthropocentrism

Innehållsförteckning

1.	Inledning	6
1.1	Syfte och Frågeställningar	7
2.	Skogsbete som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden	9
2.1	Sveriges miljömål stärker skogsbetets betydelse	11
3.	Teori och metod	13
3.1	Teoretisk ram	13
3.2	Antropocentrism som teori	13
3.3	Metod	14
4.	Skogspolicys	16
5.	Resultat och Diskussion	18
5.1	Redogörelse av valda styrdokument	18
5.2	Jordbruksutskottets betänkande från år 1992	19
5.3	Sveriges skogspolicy skriven av Näringsdepartementet från år 2018	26
6.	Slutsats	33
	Referenser.....	37

1. Inledning

Idag står omvandlingen av det svenska skogsbruket tillsammans med jordbruket som en stor orsak till den radikala minskningen av Sveriges biologiska mångfald. De moderna brukningsmetoderna har lett till ett mer intensivt brukande av skog och mark som numera lett till att ungefär 1400 arter inom den svenska biologiska mångfalden är rödlistade (Naturvårdsverket 2023). Trots denna oroväckande reduktion av den biologiska mångfalden är kalhyggen fortfarande den mest använda metoden inom den intensiva skogsavverkningen som sker. Detta bidrar starkt till att både naturskogar minskar och många arter dör ut (Naturskyddsföreningen 2021).

I Sverige finns numera mycket få bevarade skogar över 150 år, kallade urskogar, som inte utsatts av mänsklig påverkan kvar, där det intensiva skogsbruket lett till att det idag endast återstår cirka 0,3% urskog i hela Sverige (Öhrbom 2020). Även naturskogar påverkas idag starkt av de rådande skogsbruket. Av hela Sveriges skogsareal återstår endast cirka 10–15% naturskog (SVT 2024). Naturskogar kännetecknas av att ha varit orörda i många år och har egenskaper som till stor del liknar en naturskog, därför kommer endast begreppet naturskog användas inom denna uppsats (Skogen 2000).

För att bevara och gynna den biologiska mångfalden och öka antalet naturskogar krävs det att åtgärder tillämpas. Samtidigt krävs det att både jord- och skogsbruket hittar sätt att balansera ekonomiska och miljömässiga mål. Ett av många olika sätt att både bevara och gynna den biologiska mångfalden är skogsbeta. Denna typ av betesmetod gynnar både människa, djur och natur och innehar ett stort natur- och kulturvärde (Jordbruksverket 2013).

Skogsbetesmarker skulle därmed kunna vara en mycket viktig betesmetod att bevara och återigen införa inom det svenska jordbruket, främst för den biologiska mångfaldens skull men även för skogens (Jordbruksverket 2013). Men med ett fortsatt intensivt brukande av skogen blir det svårt att tillämpa skogsbeta som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden eftersom denna betesmetod kräver skogar av god kvalitet, såsom naturskogar (Jordbruksverket 2013).

Inom detta sammanhang kan det därför uppstå frågor om varför skogen har brukats på ett sätt som har satt den biologiska mångfalden i riskzonen för ett irreversibelt tillstånd. I huvudsak är svaret på denna fråga, i denna undersökning, skogspolitiken och dess skogspolicys. Skogspolicys tas löpande fram bland annat för att vägleda skogsägare till att bruka skogen på ett visst sätt, men är även till för att diskutera och framföra vilka problem och mål som finns inom det svenska skogsbruket (Steger 2021).

Men vad händer om politiken och dess skogspolicys grundar sina idéer i en antropocentrisk natursyn, där människans behov prioriteras framför skogen och miljön? Denna studie innefattar att granska och analysera två skogspolicys för att bedöma i vilken utsträckning de omfattar en antropocentrisk natursyn. Genom att undersöka skogspolicyernas ståndpunkt gentemot skogen och den biologiska mångfalden kan man, på så sätt, se om policyerna innehar en antropocentriska natursyn.

Denna analys kommer även kunna ge en inblick i politikens påverkan på skogsbetets möjlighet att återinföras som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden. Detta eftersom policyernas syn på avverkning av skog och värdering av den biologiska mångfalden har möjlighet att påverka förvaltningen av den svenska skogen, vilket skulle kunna ses som ett avgörande inslag inom processen för skogsbetets möjligheter att åter implementeras.

1.1 Syfte och Frågeställningar

Syftet med uppsatsen innefattar att analysera två skogspolicys för att undersöka i vilken grad dessa innefattar en antropocentrisk natursyn. Genom att undersöka policyernas natursyn och värderingar kring skogen och den biologiska mångfalden kan vi förstå hur dessa synsätt påverkar beslut om skogsbruk och bevarandeåtgärder. Policys som innehåller en antropocentrisk natursyn skulle kunna begränsa naturskogens möjligheter att öka i antal, något som i sin tur påverkar möjligheterna för skogsbete att återinföras som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden. För att uppnå syftet kommer uppsatsen utgå från tre frågeställningar:

1. Hur bistår skogsbete till bevarande och gynnande av den svenska biologiska mångfalden?
2. På vilket sätt syns antropocentrismens närvaro i skogspolicys?

3. Hur påverkar en antropocentrisk natursyn inom skogspolicys skogsbetets möjligheter för åter implementering?

2. Skogsbete som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden

Enligt Naturvårdsverket (2023) minskar idag den biologiska mångfalden i snabbt takt mot ett irreversibelt tillstånd. Idag står både skogs- och odlingslandskapet för mer än 74% av Sveriges rödlistade arter, där igenväxning och intensiv avverkning av skog anses bidra med allra störst negativ påverkan på den biologiska mångfalden (Naturvårdsverket 2023). Kalhyggen som är den mest använda metoden inom den intensiva skogsavverkningen som sker, bidrar även starkt till att många arter dör ut eller får det mycket svårt då deras levnadsförhållanden ändras eller förstörs (Naturskyddsföreningen 2021). I Sverige finns idag mycket få bevarande skogar, så kallade naturskogar, kvar. Det intensiva skogsbruket har lett till att det idag endast återstår cirka 10–15 % naturskog i hela Sverige (SVT 2024).

Dessa skogar innehar en stor del av bevarad biologisk mångfald och sjuder av liv då skogarna ännu inte är påverkade och nyttjad av människor (Naturskyddsföreningen 2021). Den svenska biologiska mångfalden behöver bevaras och gynnas inom både jord- och skogsbruket för att skapa en stabil och välmående natur och artrikedom. Ett sätt att uppnå detta kan vara genom att återinföra den traditionella betesmetoden skogsbete som en typ av klimatåtgärd.

Skogsbete är en äldre form av naturbete som var mycket vanligt förr i tiden och innehar ett ovanligt stort natur- och kulturvärde med hög potential att både bevara och gynna dessa (Jordbruksverket 2013). Dessa typer av betesmarker besitter också stora förutsättningar för en välmående och blomstrande biologisk mångfald och sägs kunna vara en av Sveriges mest artrikaste naturtyp (Jordbruksverket 2013). Med skogsbete som klimatåtgärd för att bevara och gynna den biologiska mångfalden bidrar vi inte bara till en större artrikedom, vi får även renare luft och vatten, god markkvalité och pollinering av växter och grödor. En välmående biologisk mångfald bidrar även till högre resiliens mot naturkatastrofer samt dämpar klimatförändringarnas effekter, något som gör denna typ av klimatåtgärd väldigt effektiv (European Environment Agency u.å.).

Enligt Jordbruksverket (2013) innehar skogsbetesmarker en unik artstock, det vill säga en unik blandning av arter på ett och samma område. Detta beror på det varierande landskapet som inkluderar skogsarter som återfinns i de tätare skogsområdena av skogsbetesmarken, betesmarksarter som trivs på de mer öppna

delarna av marken och öppenmarksarter som lever på helt öppna områden utan skog eller buskage inom skogsbetesområdet (Jordbruksverket, 2013).

Betesmetoden var länge en resurs, både inom jord- och skogsbruket förr i tiden, men numera är betad skog en av de naturtyper i Sverige som minskat allra mest (Linkowski 2010). Idag används därmed denna typ av betesmetod i mycket mindre utsträckning med lite kunskap av vad skogsbete innebär och vad det kan göra för våra skogar, den biologiska mångfalden och klimatet i stort. Skogsbete som klimatåtgärd bidrar till ett ökat bevarande av äldre skogar eftersom denna typ av betesmetod inte kan implementeras i unga produktionsskogar (Jordbruksverket 2013). Ett ökat antal äldre skogar genererar i sig fler natur- och miljövärden men bidrar även till att antalet ekosystemtjänster ökar då en skog under 100 år inte har lika stor variation (Froster 2020).

I äldre skogar sker dessutom en högre grad av kolinlagring än i unga produktionsskogar vilket innebär att skogsbete som klimatåtgärd inte bara bidrar till en högre artrikedom och en välmående biologisk mångfald utan även bidrar till att minska koldioxidutsläppen (Froster 2020). Skog som betesmark bidrar även till en mer gles och öppen skog, något som i sin tur bidrar till att mer solljus når skogen och dess växter på ett mer gynnsamt sätt (Jordbruksverket 2013).

Betesmetoden bidrar även till att gynna många olika arter och floror, specifikt markfloran. Med ett större insläpp av ljus jämfört med en obrukad och igenväxt skog innehar skogsbetesmarker en unik växtartsammansättning med en kombination av både ljusälskande växtarter, betesarter och andra skogsarter (Jordbruksverket 2013). Fortsättningsvis har skogsbetesmarker fler träd och buskslag såväl barr som löv. Det finns även fler träd av äldre slag per ytenhet, en hög storleksvariation på träd samt en rikare förekomst av död ved, något som till exempel gynnar många svamparter och fågelarter (Jordbruksverket 2013).

Naturskog och skogsbetesmarker innehar även en helt annan typ av skogsbiotoper än vad en ung produktionsskog besitter, något som återigen påvisar skogsbetets betydelse för den biologiska mångfalden (Linkowski 2010). Skogsbetesmarker har också en längre kontinuitet som betesmark jämfört med en inhägnad betesmark, vilket är något som även skulle underlätta djurhållning och bidra till en bättre miljö i form av att djuren inte behöver byta betesmark lika ofta (Jordbruksverket 2013).

Generellt mår träden mycket bättre i en betad skog eftersom dem dels får mer ljus men även för att marken innehåller mer mineraler på grund av att mineralomsättningen sker snabbare jämfört med en nyetablerad skog för produktion (Linkowski 2010). Skogsbetets positiva inverkan på både jord, natur

och djur visar därmed på dess potential för en välmående biologisk mångfald inom ett hållbart jord- och skogsbruk (Jakobsson 2018).

Skogsbeten är vidare mycket variationsrika. Det finns stigar, öppna partier och mer stängda partier, där olika arter och djur kan frodas (Linkowski 2010). I en fältstudie visade det sig även att en ökad mängd träd på en betesmark bidrog till en högre artrikedom av fåglar, växter och fladdermöss (Jakobsson 2018). I en skogsbetesmark sker inte heller någon form av överbetning som kan uppstå i en inhägnad betesmark, eftersom de betande djuren dels kan variera sitt bete mer och dels för att de rör sig på en mycket större yta (Linkowski 2010). Skogsbete bidrar därmed med sitt bevarande och gynnande av den biologiska mångfalden med många olika faktorer som kan bistå till en förbättrad miljö och klimat.

2.1 Sveriges miljömål stärker skogsbetets betydelse

För att påvisa skogsbetets värde ytterligare som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden kan två av Sveriges 16 miljömål vara behjälpligt. I Sverige har vi som sagt 16 miljö kvalitetsmål som ska bidra till en bättre miljö (Sveriges miljömål 2020). Målet ”Ett rikt växt och djurliv” inriktar sig speciellt på den biologiska mångfalden och arbetar för att på bästa sätt motverka den negativa utveckling som sker inom den biologiska mångfalden (Sveriges miljömål 2023).

Enligt Sveriges miljömål (2023), menar dem att en av orsakerna till den biologiska mångfaldens kritiska tillstånd är att äldre brukningsmetoder inom jord och skogsbruk blivit allt mer sällsynta och ersatts av moderna tekniker. Något som detta citat påvisar:

En orsak är att äldre brukningsmetoder inom jord- och skogsbruk som gynnade många arter har blivit sällsynta och ersatts av moderna metoder som ofta inte är hållbara ur ett ekologiskt perspektiv (Sveriges miljömål 2023, första stycket under rubriken: Ett rikt växt och djurliv).

Fortsättningsvis trycker miljömålet på att brukningsmetoderna i hög grad måste bidra till ett större välmående inom den biologiska mångfalden, samt att en större hänsyn gentemot naturresurserna måste öka (Sveriges miljömål 2023). Ett ytterligare mål inom Sveriges miljömål som kan visa på skogsbetets betydelse för den biologiska mångfalden är målet ”Levande skogar”. I detta mål lyder Riksdagens definition följande:

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas (Sveriges miljömål 2023, första stycket under rubriken: Levande skogar).

I detta mål talar man även starkt om skogsbrukets intensitet och hur detta påverkat miljö tillståndet i skogen på ett negativt sätt (Sveriges miljömål 2023). Även här menar Sveriges miljömål (2023) att skogen och den biologiska mångfaldens negativa tillstånd till stor del beror på olika upphörda traditionella brukningsmetoder, där skogsbete presenteras som en av dessa, något som kan utläsas i detta citat:

Miljö tillståndet i skogen påverkas av skogsbrukets intensitet och metoder. Det påverkas även av att olika former av hävd, som skogsbete samt skogsbränder och andra naturliga störningar, har upphört eller minskat (Sveriges miljömål 2023, första stycket under rubriken: Levande skogar).

De ovan beskrivna målen med dess citat talar starkt för skogsbetets betydelse för miljön, men framförallt den biologiska mångfalden och skogen. Att åter införa denna traditionella betesmetod kommer inte bara att bidra till ett bevarande och gynnande av den biologiska mångfalden utan även till en bättre miljö och stärkt resiliens (Jordbruksverket 2013).

3. Teori och metod

3.1 Teoretisk ram

Denna uppsats kommer att använda sig av teorin antropocentrism för att rama in ämnet. Antropocentrism innebär kort att människors position anses vara överordnad naturen (Doudaki & Carpentier 2023). Anledningen till att denna teori kommer agera som en ram för detta forskningsämne är för att det finns ett antagande, hos mig som skribent av denna uppsats, att antropocentrismen har en stor påverkan på dagens beslutsfattande kring miljö och i detta fall skogen och den biologiska mångfalden.

Ett antagande om att denna teori undermedvetet eller medvetet bidrar till att miljön och arbetet för att stoppa klimatförändringarna inte prioriteras och där människans behov och en stabil och stärkt ekonomi istället är högt prioriterade. Detta antagande kommer inom detta forskningsämne kopplas till hur bevarandet av den svenska biologiska mångfalden och skogen framställs i skogspolicies, något som kommer att diskuteras mer djupgående längre fram i uppsatsen.

3.2 Antropocentrism som teori

Antropocentrism är en typ av natursyn som innebär att människan ser sig som överlägsen gentemot naturen. Antropocentrismens förhållningsätt till naturen och klimatet i stort blir således att människans behov ska uppfyllas på bekostnad av naturen då denna inte har något värde i sig själv ur en antropocentriskt natursyn (Doudaki & Carpentier 2023). En antropocentrisk natursyn och dess perspektiv på hållbarhet förespråkas även ofta av starka påståenden och viljor till ekonomiskt tillväxt samt tekniska framsteg (Doudaki & Carpentier 2023).

Dock välkomnar fortfarande en antropocentrisk natursyn miljön och dess ekosystemtjänster, men endast på grund av att dessa bidrar till bättre levnadsförhållanden för människan (Carpentier & Doudaki 2023).

Med en antropocentrisk natursyn återfinns ett ständigt försök till att påvisa och försäkra mänsklighetens privilegium gentemot den icke mänskliga världen, med andra ord, naturen (Rae 2018). Fortsättningsvis menar Rae (2018) att antropocentrism innebär tron om att människan är den centrala utgångspunkten i all existens och tillvaro. Antropocentrismen karakteriserar människan genom att påvisa att dess existens upptar en unik privilegierad plats jämfört med andra icke mänskliga entiteter (Rae 2018).

Rae (2018) menar även att människan inom antropocentrismen anser sig vara utgångspunkten för all mening, där dess överlägsenhet över icke mänskliga entiteter såsom djur, växter och mineraler med mera är fri att utnyttja dessa för att uppnå sina egna mål och behov. Därmed menar Rae (2018) att antropocentrismen bygger på en bristande omsorg gentemot miljön. Antropocentrismen tror man också är starkt sammanhängande till den västerländska kulturen där teorin ofta ses som en förstärkt kraft och bidragande effekt till förlust av arter, överbefolkning, luft- och vattenföroreningar och främst miljöförstöring (Rae 2018).

Antropocentrismen med människan och dess behov i centrum med ändamålet att stärka industrin och ekonomin kan därför vara en kraftigt bidragande effekt till de överutnyttjande av miljön vi ofta ser idag. Många menar därför att miljön numera är i starkt behov av en icke-antropocentrisk etik i större utsträckning för att kunna säkra en större balans i förhållandet mellan människan och den naturliga miljön för att på så sätt förstå hur betydelsefull miljön är (Rae 2018).

3.3 Metod

Denna uppsats kommer att baseras på en kvalitativ undersökning med inspiration av diskursanalys. Därmed innefattar detta val av metod insamling av redan befintlig litteratur som är relevant och aktuellt för forskningsämnet. Relevant informativ litteratur kring ämnet skogsbyte kommer endast att läsas eftersom denna del av uppsatsen endast ämnar beskriva och sammanfatta ämnet skogsbyte.

Att endast läsa den informativa litteraturen om skogsbyte lämpar sig bra eftersom det bidrar till att kunna generera denna läsning till en informativ och beskrivande text i uppsatsen, om vad skogsbyte innebär och vilka positiva effekter ett återinförande av skogsbyte som klimatåtgärd innebär för den biologiska mångfalden. Vidare innefattar metoden en analys av två svenska skogspolicys från två olika årtal. Ett betänkande från jordbruksutskottet från år 1992 samt en skogspolicy från år 2018.

Dessa två texter kommer granskas för att kunna undersöka i vilken grad antropocentrism präglar policyerna, samt hur problemet kring den svenska biologiska mångfaldens minskning framställs i förhållande till skogsbruket. Med inspiration från diskursanalys kommer analysen av policydokumenten främst undersöka dikotomier mellan skogsbruk och biologisk mångfald samt tydligt antropocentriska uttalanden om skogen, miljön och den biologiska mångfalden. Därför kommer analysen inte att fokusera på generella uttalanden i policydokumenten, utan snarare på specifika politiska ståndpunkter som stöder uppsatsens huvudfokus. Citat som kan påvisa en antropocentrisk natursyn inom dokumenten och som tydligt stödjer samt stärker uppsatsens syfte och frågeställningar kommer också att väljas ut.

Analysen av policydokumenten inspirerade av diskursanalys som metod kommer bidra till en större förståelse för textens innehåll och språk, samt ge en djupare tolkning kring hur begreppen biologisk mångfald och skog framställs. Genom att analysera hur begrepp såsom biologisk mångfald och skogsbruket framställs och talas om i dessa texter, kan antropocentrismens roll speglas ur detta genom att visa på vad som anses vara viktigt enligt politikerna.

Anledningen till att två olika skogspolicys kommer användas är för att kunna jämföra dessa och se om det finns någon förändring i hur den biologiska mångfaldens väsentlighet och därmed den antropocentriska natursynen inom det svenska skogsbruket har ökat eller inte. Valet grundar sig också i att den biologiska mångfaldens värde i betänkandet från år 1992 blev likställt med produktionsvärdet och att en analys av en 24 år yngre skogspolicy därmed kan påvisa om samma värde kvarstår.

Detta möjliggör en diskussion om möjligheten för skogsbete som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden påverkas av skogspolitikens antropocentrisk natursyn i korrelation med ett intensivt skogsbruk. Undersökningsmetoden visar därmed på antropocentrismens roll i skogsbetets möjligheter att åter kunna införas i Sverige som klimatåtgärd. Valet av metod lämpar sig därmed bra till forskningsämnet då uppsatsen till viss del beskriver skogsbete och dess innebörd som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden samt påvisar skogspolicys värderingar och framställning av begrepp i policydokumenten.

4. Skogspolicys

Policys fungerar som vägledning för viktiga beslut och styrmekanismer inom ämnet policyn berör (Steger 2021). En policy är därmed inte detsamma som en lag, utan används ofta för att lösa ett problem samt uppnå mål inom det ämnet policyn är implementerad. Skog är ett ämne som ofta talas om genom både lagstiftning och regler men även policys.

I Sverige finns både en skogsvårdslagstiftning som innehåller ett fåtal men mycket stränga och styrande regler som skogsbruksföretag och privata ägare måste tillämpa och anpassa sig till. Sedan finns även skogspolicys som den svenska skogspolitiken står bakom (Skogsstyrelsen 2023). Inom skogspolicys diskuteras problem inom ämnet skog, såsom minskningen av den biologiska mångfalden till exempel, tillsammans med de handlingslinjer som krävs för att lösa problemet. Även mål diskuteras i skogspolicys och vad som krävs för att uppnå dessa, såsom en hållbar virkesproduktion (Skogsstyrelsen 2023).

De svenska skogspolicyerna grundas i stort sett under devisen ”frihet under ansvar”. Därför behöver inte handlingslinjerna inom en skogspolicy följas av skogsbruksföretag eller privata ägare. Skogspolicyn fungerar då till stor del som ett informationsblad om vad som är bra för skogen, där aktörerna sedan själva kan välja vilka metoder som policyn tar upp som fungerar bäst för deras skog (Skogsstyrelsen 2023).

Enligt en utvärdering gjord av den svenska staten angående om skogspolicys fungerar och bidrar med nytta till skogen, var svaret från den svenska staten i stora drag ja. Staten uttryckte dock senare att många mål inom skogspolicys inte uppfylls. Detta på grund av att olika intressenter har olika syn på hur målen ska tolkas och vem som har ansvaret för att de uppfylls (Skogsstyrelsen 2023). Störst debatt menar staten finns inom miljömålen i skogspolicys, och att andra mål såsom virkesproduktion behöver förbättras från politikens håll (Skogsstyrelsen 2023).

I denna uppsats kommer två olika skogspolicys analyseras. Ett betänkande och ett strategidokument. Ett betänkande, även kallat utskottsbetänkande, är en rapport från ett av riksdagens utskott som innehåller förslag om hur riksdagen bör fatta beslut i ett specifikt ärende som i detta fall berör den svenska skogen (Lagrummet 2023).

Ett nationellt strategidokument och skogsprogram är ett viktigt verktyg för hållbart brukande och bevarande av skog. Ett skogsprogram och strategidokument av detta slag innehåller därmed en deltagande, holistisk, tvärsektoriell och iterativ process för policyplanering, implementering, övervakning och utvärdering på nationell och/eller regional nivå.

Det är en långsiktig process som hanterar målkonflikter, syftar till att främja hållbart skogsbruk och bidrar till en hållbar samhällsutveckling (Regeringen 2018). Dessa två olika styrdokument spelar därför en stor roll i bestämmelserna om hur Sveriges skog ska förvaltas.

5. Resultat och Diskussion

5.1 Redogörelse av valda styrdokument

Det första dokumentet som kommer att analyseras är ett betänkande från år 1992/1993, där Jordbruksutskottet i den svenska Riksdagen yrkar på en ny svensk skogspolicy genom att skriva en motion som senare överlämnades till regeringen för beslutsfattande (Riksdagen 1992). Detta år skedde en grundläggande förändring inför den kommande nya svenska skogspolicyn där virkesproduktion som tidigare varit det primära målet inom svenska skogspolicys nu till viss del var sekundärt, och där underhåll och bevarande av den biologiska mångfalden numera fick ett högre värde för första gången (Lämås & Fries 1995).

Anledningen till denna strategi var dels för att den svenska skogen brukats för intensivt i många år och bidragit till en stor förlust inom den biologiska mångfalden, vilket var något man vill ändra på där och då (Lämås & Fries 1995). Men den nya vändningen berodde också troligtvis på påtryckningar från icke-statliga miljöorganisationer samt att Sverige tidigare förbundit sig till olika mål om att bevara den biologiska mångfalden (Lämås & Fries 1995). Att fundera på är då om tanken kring bevarandet av den biologiska mångfalden och ett mer varsamt skogsbruk var en genuin önskan från politiken eller endast en följd av de åtaganden Sverige tidigare förbundit sig till, där en antropocentrisk natursyn fortfarande rådde i skuggan av de nya målen och värderingarna.

Det andra styrdokumentet som kommer analyseras är en skogspolicy från år 2018 med titeln ”Strategi för Sveriges nationella skogsprogram”. I detta dokument framgår det hur Sveriges skog ska skötas och avverkas på bästa sätt, där man främst vill att Sverige ska framstå som ett praktexempel och visa vägen för ett hållbart och bevarande skogsbruk (Regeringen 2018). Detta skogsprogram togs fram för att främja hållbara och konkurrenskraftiga skogar samt för att framdriva användandet av biomassa (Regeringen 2018).

Även år 2018 har Sverige åtaganden om att bevara den biologiska mångfalden bland många fler förpliktelser inom Sveriges miljömål som även rör skog och natur

(Naturvårdsverket 2023). I denna text kommer det noga undersökas på vilket sätt den antropocentriska natursynen är synbar samt om denna skogspolicy och strategi bidrar till ett bevarande av den biologiska mångfalden och ett mer hållbart skogsbruk.

5.2 Jordbruksutskottets betänkande från år 1992

Jordbruksutskottet inleder sitt betänkande med att ansluta sig till ett tidigare förslag om att det dåvarande miljömålet numera ska fungera som ett grundläggande mål även inom skogspolitiken. Meningen efter detta utlåtande vill man att det grundläggande miljömålet ska likställas med virkesproduktionen och att avverkningen av skogen därmed ska förhålla sig till miljömålet (Riksdagen 1992). Detta kan i första anblick verka som att politiken vill bidra till att bevara den biologiska mångfalden, när man redan nu är angelägen om och tillåter att den svenska skogsindustrin kommer påverkas av denna riktlinje.

Det man dock inte väljer att beskriva är exakt hur avverkningen av skogen kommer påverkas av den nya riktlinjen om att miljömålet numera anses som ett grundläggande direktiv inom skogsindustrin. Om miljömålet och bevarandet av biologisk mångfald betraktas vara av stor vikt, kan det anses att det i policyn bör framgå ett uttalande om ett mer varsamt skogsbruk och minskad aggressivitet i avverkningen.

Beslutet hade därmed fått större validitet om utskottet valt att beskriva på vilket sätt skogsindustrin samt avverkning av skog påverkats istället för att uttrycka sig i en passiv verbform (Aronsson 2023). Fortsättningsvis yrkar utskottet på att skogsbruket ska brukas på ett sätt så att det fortfarande är effektivt men samtidigt ansvarsfullt för att på så sätt bidra med en uthållig avkastning. Skogsmarkens naturliga produktionsförmåga ska även bevaras precis såsom den biologiska mångfalden och den genetiska variationen ska bevaras, något som kan utläsas ur följande citat:

Skogsbruket skall bedrivas effektivt och ansvarsfullt så att det ger en uthålligt god avkastning och så att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga bevaras. Den biologiska mångfalden och den genetiska variationen i skogen skall bevaras. (Riksdagen 1992, andra stycket under rubriken: Sammanfattning).

Även i detta uttalande kan det tolkas som att utskottet uttrycker sig på ett passivt sätt genom att inte belysa på vilket sätt skogsbruket ska brukas på för att bli mer ansvarsfullt. Här framställs även skogsbruket och dess avverkning som viktigare än

bevarandet av den biologiska mångfalden med tanke på att just skogsbruket nämns mer och på ett sätt som bidrar till fortsatt avverkning och hög avkastning. Med detta tankesätt som riktlinje inom denna skogspolicy blir det svårt att införa skogsbyte som klimatåtgärd, eftersom avverkningen av skogen skulle ske i större utsträckning än bevarandet av skogen.

Detta skulle därmed kunna resultera i ett minskat antal naturskogar och ett högre antal produktionsskogar som inte är lämpade för en klimatåtgärd som skogsbyte. I produktionsskogar finns oftast endast ett trädslag i samma ålder utan vare sig lövträd eller buskage och kan därmed inte användas som betesmark (Naturskyddsföreningen 2021). Detta uttalande kan därmed tolkas inneha en antropocentrisk natursyn och påverkar skogsbetets åter implementering genom att bidra till en fortsatt avverkning av de skogar som bäst är lämpade för denna klimatåtgärd.

Betänkandet går sedan vidare genom att tala om skogsägarnas frihet. Här vill Jordbruksutskottet se en ökad frihet hos skogsägarna i valet av skogsbruksåtgärder, där man själv ansvarar för att naturvårdsintressen uppfylls. I samband med denna mening följs den av en åsikt om att devisen friheten under ansvar, kräver stora kunskaper om skogens ekologi, något som kan utläsas ur detta citat:

Skogsägaren ges större frihet i valet av skogsbruksåtgärder. Han får större ansvar för att naturvårdsintressena tillgodoses vilket kräver goda kunskaper om skogens ekologi. Sedan skogsvårdsavgiften avskaffats kommer det statliga stödet till skogsbruket att minska (Riksdagen 1992, andra stycket under rubriken: Sammanfattning).

Denna formulering skulle kunna tyda på en normalisering av tanken om att alla skogsägare under 90-talet har kunskap kring skogens ekologi. Att skogspolitiken antar att skogens intressenter har kunskap kring skogens ekologi är sig i positivt för att skapa förtroende hos skogens aktörer. Detta kan även ses som en strategi för att vinna ett större förtroende från dessa aktörer och därigenom även öka stödet för deras politik.

Fortsättningsvis vill även utskottet se en slopning av tvånget till upprätta en skogsbruksplan. Enligt Skogsstyrelsen (2024) är skogsbruksplanen ett viktigt medel för ett hållbart skogsbruk. Med en skogsbruksplan kan man som ägare få hjälp med att se vad skogen behöver och när. Denna plan inriktar sig delvis till ekonomisk vinst men även till åtgärder skogen är i behov av, något som kan vara till hjälp för den biologiska mångfalden (Skogsstyrelsen 2024).

En slopning av skogsbruksplanen skulle hypotetiskt sätt kunna leda till att skogen brukas mer intensivt eller att behovsåtgärder såsom röjning inte genomförs, där båda av dessa alternativ inte bidrar med något positivt för den biologiska mångfalden eller möjligheten för ett återinförande av skogsbete. Eftersom skogsbete kräver skogar av dels hög ålder men även bra kvalitet, är det även viktigt att sköta om skogen på rätt sätt genom röjning till exempel. Röjning av skog kan både stärka trädens tillväxt och livskraft samtidigt som den biologiska mångfalden stärks (Skogsstyrelsen 2023).

Därmed kan det tolkas att utskottets motion om ett slopande av skogsbruksplanen inte bara visar på en antropocentrisk natursyn utan även påverkar ett återinförande av skogsbete som klimatåtgärd för den biologiska mångfalden eftersom skogens behov inte skulle noteras eller uppfyllas lika noggrant. Med röjning blir skogen glesare och framkomligare samt bildar ett större ljusinsläpp som i sin tur gynnar markväxternas tillväxt, något som är essentiellt för att kunna implementera skogsbete (Skogsstyrelsen 2023) . Fortsättningsvis instämmer utskottet till regeringens tidigare förslag om en fortsatt minskad budget för skogsvård som kan uppfattas i detta citat:

Utskottet biträder förslaget att det statliga stödet till skogsbruket fortsättningsvis i regel skall begränsas till att omfatta vissa natur- och kulturåtgärder, ädellövskogsbruk och kalkning av skogsmark (Riksdagen 1992, fjärde stycket under rubriken: Sammanfattning).

Detta citat kan tolkas påvisa en dikotomi mellan ekonomi och naturvård (Aronsson 2023). Detta tyder på att den antropocentriska natursynen är närvarande i detta citat som visar på intresset från politikernas håll av en lägre budget till skogsbruket och dess arbete för naturvård. Här kan det även tolkas som ett åsidosättande av bevarandet av natur, kultur och den biologiska mångfalden, där bortprioriteringen av dessa till stor del skulle kunna försvåra möjligheten för skogsbete att åter implementeras. Skogsbete kräver skogar som vårdats på rätt sätt under många år, där synen på skogsvård därmed spelar en stor roll.

Samtidigt menar Jordbruksverket (2013) att de mycket få skogsbetesmarker som finns i Sverige idag har ett stort kulturvärde, där detta uttalande kan tolkas som att kulturvärden är mindre värt än de ekonomiska fördelarna från avverkningen. Att skogspolitiken inte skulle anse Sverige vara i behov av fler natur- och kulturåtgärder påverkar skogsbetets implementering på så sätt att den inte anses vara nödvändig, dessutom skulle det kunna tolkas som att detta uttalande tillåter att skogar som skogsbete potentiellt hade kunnat implementeras i fortsätter att kalavverkas.

Vidare i betänkandet från Jordbruksutskottet finns även deras propositioner. I en av dessa framgår det att den svenska skogen ska brukas på ett sätt som gynnar och ger förutsättningar för den biologiska mångfalden och ett livskraftigt bestånd av djur och växtarter (Riksdagen 2023). Senare konstateras det i samma proposition att det i ett skogsbruk som det svenska, inte kommer kunna bevara alla typer av arter och naturtyper, något som kan utläsas i detta citat:

Kommittén konstaterar att det i ett skogsbruk som det svenska helt enkelt inte går att bevara alla arter och naturtyper över hela arealen. (Riksdagen 1992, stycke 18 under rubriken: Utskott, inledning propositionen).

Detta citat skulle kunna antyda till en antropocentrisk natursyn med en grundläggande tanke om att den biologiska mångfalden inte kommer kunna bevaras eftersom Sverige inte är villiga att ge upp det intensiva skogsbruket eller hitta andra lösningar som skulle kunna gynna både skogsbruk och den biologiska mångfalden, såsom skogsbete. Efter detta stycke fortsätter Jordbruksutskottet med att presentera tre så kallade handlingslinjer för hur det svenska skogsbruket ska bedrivas och utnyttjas för att få högst produktion och avkastning och samtidigt bevara den biologiska mångfalden.

Att i det ovan nämnda citatet presentera att det inte är möjligt att bevara den biologiska mångfalden över hela arealen av en brukad skog och efter det presentera riktlinjer för skogsbruket i form av mål för att uppnå högre avkastning och därmed ett fortsatt intensivt skogsbruk kan antas vara irrelevant. Det ovan nämnda citatet från betänkandet antyder att ett bevarande av alla arter och naturtyper till stor del är omöjligt i svenskt skogsbruk. Eftersom efterföljande riktlinjer även fokuserar på högre produktion och fortsatt intensivt skogsbruk, skulle dess formulering kunna tolkas som irrelevant då det inte adresserar potentiella lösningar eller metoder för att bevara skogen och den biologiska mångfalden. Dessutom värderas inte miljömålet lika högt som produktionsmålet såsom det tidigare påstås att det ska göra.

Istället skulle en handlingslinje för ett hållbart skogsbruk med åtgärder för ett bevarande av den biologiska mångfalden kunnat presenteras eftersom miljömålet numera har samma värde som produktion och avkastning.

Efter att de tre handlingslinjerna presenterats, skriver utskottet att kommittén anser att den sistnämnda handlingslinjen troligen är den mest effektiva för att uppnå målet om skogsvård.

Kommittén redovisar tre tänkbara handlingslinjer för hur skogsbruket framgent skall bedrivas och skogsmarksarealen utnyttjas för att vi skall uppnå en hög produktion och samtidigt bevara en biologisk mångfald i skogsekosystemen. Skog för produktion och skog för natur- och miljöskydd separeras areellt genom avsättning av stora naturreservat. Skogen brukas med olika intensitet med hänsyn till skogsmarkens produktionsförmåga och avståndet till fabriker och marknad. Skogen brukas med sikte på hög produktion och god natur- och miljöhänsyn över hela skogsmarksarealen. Den sistnämnda handlingslinjen är enligt kommittén den bästa eftersom den troligen är den effektivaste formen av naturvård (Riksdagen 1992, stycke 19 under rubriken: Utskott, inledning propositionen).

Här menar kommittén att ett sikte på en hög produktion med enbart en visad hänsyn gentemot natur och miljö är den mest effektiva formen av naturvård. Detta citat kan tolkas på så vis att den påvisar den dikotomi som finns mellan hög produktion, skogens ekonomiska värde och naturvård av skogen och därmed bevarandet av den biologiska mångfalden, där politikerna i detta fall i högre grad stöttar en mer intensiv skogsavverkning.

Fortsättningsvis menar Jordbruksutskottet i sitt betänkande på att siktet med den nya skogspolicyn kommer vara hög produktion och samt ett bevarande av den biologiska mångfalden. Även här ställs virkesproduktionen, avverkning av skogen och den nationella ekonomin i fokus och nämns, precis som innan, före hänsynen mot den biologiska mångfalden. Ofta nämns också i samband med skogsvård och den biologiska mångfalden att endast en hänsyn skall visas gentemot naturen där inga konkreta handlingar eller mål för att uppnå en välmående biologisk mångfald eller skog existerar.

Detta betänkande kan därmed tolkas ha en antropocentrisk natursyn där bristen på starka argument kring bevarandet av den biologiska mångfalden och skogens miljömässiga värden bidrar till en försvårad process kring ett återinförande av skogsbyte som klimatåtgärd, eftersom avverkning och återplantering av skog talas om i större grad än naturskogar och ett bevarande av skog. Med hög avverkning och stor andel virkesåkrar blir det svårt att införa skogsbyte eftersom skog som eventuellt skulle lämpa sig för skogsbyte avverkas eller är för ung och variationslös för att kunna implementera skogsbyte i.

Vidare beskrivs det i betänkandet hur det traditionella skogsbruket bidragit till en negativ påverkan av naturskogskvalité (Riksdagen 1992). Detta kan i första anblick ge känslan av en politiskt förståelse kring skogen och den biologiska mångfaldens kris, men kort efter uttalandet menar betänkandet på att naturskogskvalitéerna fortfarande finns kvar genom att säga ”trots allt” och att dem enbart är spridda. Uttalandet kan tyda på att politikerna är nogga med att alltid nämna sin förståelse för

skogen och den biologiska mångfalden, där det även kan tolkas som att de är lika snabbt vill förminska ämnet för att öka instämmandet om att skogen fortfarande bör brukas som innan om inte mer. Detta kan urskiljas genom detta citat:

Det av tradition intensiva utnyttjandet av all skogsmark, framför allt i södra Sverige, har resulterat i att de naturskogskvaliteter som trots allt finns kvar är spridda och fragmentiserade. (Riksdagen 1992, stycke 23 under rubriken: Utskott, inledning proposition).

Utskottet fortsätter att förklara sina propositioner där nu även den dåvarande jordbruksministern får ge sina åsikter. Han visar en något större hänsyn gentemot naturen och miljön i sina uttalanden, men återigen hamnar även jordbruksministerns främsta fokus på att bibehålla en skog befintlig för avverkning och produktionens skull. Detta kan urskiljas ur kommande citat från den dåvarande jordbruksministern:

Jag anser mot denna bakgrund att det är hög tid att ställa upp ett särskilt miljömål för skogsbruket. Ett nationellt miljömål för skogsbruket bör utformas så att man lägger lika vikt vid produktionsmålet och miljömålet. Ett miljömål fyller inte bara en viktig allmän funktion. Det är också ett självändamål för skogsbruket. Ett bärkraftigt, långsiktigt skogsbruk kan inte bedrivas om man bortser från de naturgivna förutsättningarna eller motverkar dessa (Riksdagen 1992. Stycke 26 under rubriken: Utskott, inledning proposition).

Detta citat visar åter att den svenska skogens produktionsmål anses viktigare än miljömålet, där människans vilja och behov prioriteras framför den biologiska mångfaldens och skogens behov. Samtidigt finns en stark känsla av att viljan om att miljömålet ska finnas till, endast är i tron om att det skulle bidra till en större avverkningsförmåga hos skogen. Vidare beskrivs utskottets överväganden gällande den nya skogspolicyn.

Under denna rubrik ger utskottet sina generella tankar och åsikter om den nya skogspolicyn och de motioner och propositioner som tidigare presenterats både av Jordbruksutskottet själva eller andra såsom den dåvarande jordbruksministern. I en av åsikterna framgår det att det i den nya skogspolicyn bör finnas ett miljömål för ett bevarande av den biologiska mångfalden. Liknande det föregående citatet, ger denna åsikt återigen intrycket av att innehålla en latent mening som inte bygger på en vilja om att bevara naturen, något som detta citat visar på:

Den nya skogspolitiken bör således gå ut på att visa att det är möjligt och nödvändigt att förena ett aktivt skogsbruk som inriktas på hög och jämn virkesproduktion med bevarande av biologisk mångfald. Därigenom skapas förutsättningar för att skogsnäringen även i framtiden bibehålls som vår viktigaste exportnäring med avgörande betydelse för såväl sysselsättning som välfärd (Riksdagen 1992. Stycke 6 under rubriken: Utskottets överväganden).

Detta citat tyder på att den dåvarande politiken är väl medvetna om att ett miljömål behövs efter ett århundrande av ett intensivt skogsbruk utan en befintlig miljöhänsyn. Något att uppmärksamma är upplägget i detta citat. Återigen nämns skogsbruket först, något som troligtvis beror på att visa dess väsentlighet. Genom att göra på detta sätt, att både presentera skogsbruket och virkesproduktionen först och även förklara dess innebörd på ett mer djupgående sätt, bidrar till en förminskning av miljömålet och ett bevarande av den biologiska mångfalden eftersom inget större värde läggs i ämnet.

Fortsättningsvis kan det antas att Jordbruksutskottets uttalanden kring miljömålet och den biologiska mångfalden blir allt mer nedvärderande, där de nu börjar baktala deras egna förslag om att miljömålet ska ha samma värde som produktionsmålet. Miljömålet har under hela betänkandet betraktats som mindre värt än produktionsmålet som tidigare citat har påvisat, men nu börjar även argument som deklasserar miljömålet ytterligare att förekomma från utskottet, något som detta citat visar på:

När produktionsmålet och miljömålet jämföras bör det inte finnas ett specifikt krav från statens sida att vidta aktiva skogsbruksåtgärder på marker som har höga naturvärden. I viss utsträckning bör det emellertid även i fortsättningen ställas krav på att återväxtåtgärder sätts in på marker med dålig skog. Jordbruksministern föreslår att skogsvårdslagen ändras så att det ifrågavarande kravet på återväxtåtgärder begränsas till att gälla marker där skogstillståndet är uppenbart otillfredsställande (Riksdagen 1992. Stycke 16 under rubriken: Utskottets överväganden).

Citatet ovan kan tolkas som att utskottet numera är tvivelaktiga gentemot det nya förslaget om miljömålet, där även den dåvarande Jordbruksministern instämmer och vill ändra redan befintliga krav till det sämre. Att det påpekas att det inte borde finnas ett krav från staten mot skogens intressenter angående att skogsbruksåtgärder ska finnas för skog med höga naturvärden skulle även kunna bidra till en misstro gentemot politikens påstådda hänsyn gentemot skogen och den biologiska mångfalden.

Dessutom nämns det i citatet ovan att återväxtåtgärder endast ska begränsas till att gälla skogar av mycket dåligt kvalité. Skogar som är av dålig kvalité har inte Sveriges export av virke någon nytta av. Dessutom är troligtvis förekomsten av en välmående biologisk mångfald i dessa skogar obefintlig, eftersom igenväxning av skog bidrar till att cirka 1400 rödlistade arter inom den biologiska mångfalden hotas ytterligare (Naturvårdsverket 2023). Detta citat skulle därmed på nytt kunna tolkas

visa hur politikens betoning på människans behov återigen tycks förbigå den biologiska mångfaldens, skogens och skogsbetes behov.

Detta betänkande från Jordbruksutskottet om en ny skogspolicy med fokus på hållbarhet och bevarande av skog och biologisk mångfald gav en vag upplevelse av en politisk förståelse för biologisk mångfald. För att vara ett politiskt och formellt skrivet dokument saknas känslan av tillförlitlighet, speciellt kring målen för bevarande av biologisk mångfald och skog. Genom hela betänkandet kan det även tolkas föregå en tydlig dikotomi mellan skogsbruk och bevarandet av skogen och dess biologiska mångfald, där fokus på produktion av skog väger tyngre än miljövärdena.

Betänkandet har låg validitet och använder sig mycket av passiva verbformer, speciellt när det gäller handlingslinjer för bevarandemålen för skog samt biologisk mångfald. Denna granskning skulle därmed kunna tolkas som att betänkandet innehåller antropocentriska värderingar, där skogsindustrin med dess avverkning ges större stöd från politikerna än den biologiska mångfalden och naturskogen och därmed påverkar skogsbetets praktiska implementering genom att bidra till ett minskade av relevanta skogar som uppfyller de krav som är nödvändiga för ett återinförande av skogsbete.

5.3 Sveriges skogspolicy skriven av Näringsdepartementet från år 2018

I Sveriges skogspolicy från år 2018 inleder den dåvarande landsbygdsministern med ett förord. Stora delar av förordet visar på tankesättet kring skogens ekonomiska värde för ett fossilfritt samhälle samt tillväxt, något som kan påvisas ur detta citat:

Sverige behöver skog och skogsbruket i en omställning till ett hållbart och fossilfritt samhälle och till att skapa jobb och tillväxt i hela landet. (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:3).

Näringsdepartementet inleder därefter skogspolicyn genom att förklara den svenska skogens betydelsefullhet för en växande ekonomi samt en social och miljömässig hållbarhet. Fortsättningsvis skriver departementet att skogen spelar en stor roll för den svenska industrins tillväxt, arbetstillfällena, konkurrenskraft samt hållbar tillväxt.

I detta stycke av texten placeras den biologiska mångfaldens och skogens välmående, på ett sätt som får den att glömmas bort eftersom det tolkas som att man vill förmedla skogens ekonomiska värde genom att nämna detta både före och efter uttalandet om den miljömässiga hållbarheten. Policyn innehåller fortsättningsvis cirka en sida framöver, argument kring varför skogen är viktigt för svensk export och ekonomi. Detta följs sedan av ett stycke där politikerna även vill förmedla skogens miljömässiga värde, något som kan urskiljas i dessa två citat:

Den svenska skogen har stor betydelse för industrins tillväxt och konkurrenskraft, jobb och hållbar tillväxt i hela landet, för en levande landsbygd och för rekreation, liksom för en växande cirkulär och biobaserad ekonomi. (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:6)

”Utöver produktion av skoglig råvara handlar mångbruk även om bevarande av den biologiska mångfalden, kulturmiljövärden, estetiska värden, renskötsel, jakt, bär- och svamplockning samt fåbodbruk och friluftsliv m.m.” (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:6)

Detta kan vid första anblick verka som att politikerna visar intresse för att bevara den biologiska mångfalden samt traditionella värden såsom fåbodbruk, vilket är en form av skogsbete. Dock åtföljs inte denna formulering av några handlingslinjer såsom en ökad skogsproduktion tidigare gjort i policyn. Ett uttryck som detta hade därmed kunnat argumenteras för i större utsträckning för att visa på att politiken verkligen menar det som sägs i policyn.

Detta uttalande bidrar möjligtvis inte till att försvåra ett återinförande av skogsbete, men argument kring varför skogsbete och kulturmiljövärden är viktigt hade dock kunnat bidragit till ett förtydligande kring skogens miljövärden och då även skogsbetets värde för den biologiska mångfalden. Detta hade i sin tur kunnat förenkla processen med ett återinförande av denna betesmetod eftersom politikens värderingar har förmågan att påverka skogens aktörer. Något som hade kunnat bidragit till att fler ser värdet i att bevara naturskog eller återinföra skogsbete. Senare i policyn beskrivs det hur den svenska naturskogen minskat markant sedan 1920-talet på grund av de intensiva skogsbruket, något som detta citat påvisar:

Arealen gammal skog (äldre än 160 år) på produktiv skogsmark utanför formellt skyddad skog har minskat påtagligt sedan 1920-talet i norra Norrland. (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:7)

Efter detta uttalande menar man dock på att denna utveckling gått uppåt sedan 1900-talet där även död ved ökat, vilket är något som påverkar den biologiska mångfalden positivt. Vidare menar näringsdepartementet att rödlistade arter är fortsatt hotade och att en majoritet av dessa har minskade populationer, något som är ett stort hot mot den biologiska mångfalden och en välmående skog.

Därmed kan det tolkas som att policyn uttrycker sig på ett relativt motsägelsefullt sätt där man först menar på att det sker en ökning av naturskog samt en frisk biologisk mångfald för att sedan vidare nämna hur Sveriges rödlistade arter minskar i drastisk takt. Framförallt redovisas inte heller några siffror som stödjer deras argument, speciellt angående hur stor andel naturskog som finns i Sverige samt hur stor andel procent av de rödlistade arterna som är hotade. Enligt Naturskyddsföreningen (2022) har snarare naturskogar kalavverkats och därmed minskat i drastisk takt det senaste århundrandet och likaså även den biologiska mångfalden.

Frågan man kan ställa sig angående policyns olikartade uttryck angående naturskogar jämfört med naturskyddsföreningen, är om detta är ett medvetet val för att inte skapa motsättningar och en allt för stor dikotomi mellan ett växande skogsbruk och ett bevarande av skogen och den biologiska mångfalden. Tolkningen av att policyn uttalar sig på ett avvikande sätt om mängden naturskog kan även antas öppna upp för ett ännu större produktionsinriktat skogsbruk och skulle kunna tolkas som ett antropocentrisk tankesätt, där människans behov prioriteras framför skogens miljömässiga värden.

Detta innebär även att ett bevarande av den biologiska mångfalden och skogsbetets implementering även i modern tid påverkas av skogspolitiken eftersom det kan tolkas som att politikerna inte anser naturskogar som viktiga, när det är just dessa skogar som behöver öka och som är essentiella för att skogsbete ska kunna implementeras. Vidare yrkar politikerna att det så kallade ”ansvar under frihet” som även förmedlades i betänkandet från år 1992 stöds även här, något som detta citat kan ge förståelse för:

Markägare och skogsbruk undantar på eget initiativ vissa marker med höga naturvärden från virkesproduktion eller anpassar skötseln för att ta hänsyn till naturvärden (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:8).

Med denna uppmaning kan både den biologiska mångfalden bevaras och skogsbete även få en möjlighet att åter igen kunna införas. Dock presenteras inte några siffror på hur stor andel mark som bör tas hänsyn till i samband med detta uttalande.

Dessutom kan det tolkas som att politiken lägger ett stort ansvar på skogens intressenter, som dock skulle kunna bero på deras handlingsutrymme, men som ändå bidrar till en känsla av försummande av deras eget ansvar gentemot skogen och den biologiska mångfalden utan koncisa riktlinjer för marker med höga naturvärden.

Uttalandet hade därmed kunnat haft större kredibilitet om det funnits särskilda handlingslinjer för den enskilda aktören att beakta och eventuellt implementera. Detta skulle också främja känslan av en förståelse från politiken av att marker med höga naturvärden är viktiga men även essentiellt för att lyckas med att åter implementera skogsbyte.

Vidare uttalar sig regeringen i skogspolicyn att det finns mycket att förbättra inom skogsbruket. De åsikter som dock tas upp är till stor del inte ur ett naturvårdssyfte utan ur ett produktionssyfte. Detta påvisas i följande citat:

Regeringen menar att det finns utrymme för åtgärder som exempelvis bättre föryngring, växtförädling, röjning, gallring, minskade skador, som kan öka produktionen med små eller inga negativa miljöeffekter. I de fall det går att identifiera synergieffekter mellan åtgärder som höjer produktionen i skogen och samtidigt är gynnsamma för biologisk mångfald bör dessa särskilt främjas (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:14).

Här menar regeringen att det finns utrymme för förbättrade åtgärder som skulle generera högre produktion och som bör bidra med små eller inga negativa miljöeffekter alls. Dock utgör det främsta fokuset i detta citat ökad produktion där tanken om förbättrade åtgärder fungerar som ett hjälpmedel för att just nå detta mål. Näringsdepartementet fortsätter i policyn att nämna de visioner angående skogen som regeringen yrkade på i budgetpropositionen från år 2016, något som finns med som mål i skogspolicyn från år 2018. Detta mål kan i skogspolicyn utläsas ur detta citat:

Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:11).

Detta uttalande och mål i denna skogspolicy kan tolkas som att den inte visar någon hänsyn till den biologiska mångfalden och skogens välmående. Att använda metaforen ”*Skogen, det gröna guldets*” återspeglar ännu en gång den tid vi lever i idag. Där de svenska politikernas vilja och behov efter en ökad ekonomisk tillväxt bidrar till ett åsidosättande av det som inte bidrar med någon ekonomisk vinning,

såsom minskad avverkning för att gynna naturskogar och skogsbete. Med den svenska skogen som metafor för guld kan det tolkas som att skogen därmed endast är till för att avverkas och generera ekonomisk vinst.

I detta uttalande saknas en koppling till miljöhänsyn eller hänsyn gentemot skogen generellt. Detta skulle kunna påverka implementeringen av skogsbete genom att inte erkänna skogens mångfaldiga värden utöver dess ekonomiska aspekter. Det kan leda till att klimatåtgärder såsom skogsbete inte ges den uppmärksamhet eller förståelse som krävs för att det ska kunna implementeras på nytt. Vidare skriver näringsdepartementet mycket om hur skogen bidrar till ett fossilfritt samhälle genom ett aktivt och hållbart skogsbruk, något som detta citat visar på:

Sverige och svensk skogsnäring har goda förutsättningar att vara med och driva utvecklingen mot en bioekonomi genom att hållbart bruka skogens olika ekosystem tjänster, stimulera innovation och teknikutveckling samt bidra till den starka viljan att skapa ett fossilfritt samhälle (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:15).

Ett flertal gånger i policyn talas det även om skogen som ”vår”, där alla är inkluderade. Samhället och skogen uttrycks endast på detta vis när det talas om avverkning, virkesproduktion och därmed ett gynnande för samhället av skogen. Anledningen till detta skulle kunna vara för att skapa en bredare samsyn bland intressenter och aktörer som berörs eller på något sätt är involverade i skogsfrågor, istället för att visa på att det finns flera möjliga handlingsvägar för Sveriges skog och hanteringen av bevarandet av den biologiska mångfalden. Följande citat är ett exempel på detta:

Svensk export är en grundbult i vår ekonomi som skapar tillväxt, sysselsättning och ökat välstånd. (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:22).

Dock nämns aldrig samhället på detta vis när det talas om skogens miljömässiga värden. Därmed skulle det kunna urskiljas en relativ dikotomi mellan skogsindustrin och bevarande av miljön och skogen i detta fall. Dessutom kan det tolkas som att politikerna verkar mer engagerade i att vinna förtroende och förståelse genom att fokusera på virkesproduktion och avkastning i skogspolicyn, än vad de gör när de diskuterar skogens miljövärden.

Fortsättningsvis talar näringsdepartementet mycket om biomassa och hur viktig den är för svensk export och därmed ekonomin. I denna policy talas det även mycket

om miljömål och den biologiska mångfalden, men aldrig om hur viktiga dessa är såsom det talas om den ekonomiska vinningen av den svenska skogen som följande citat påvisar:

För en god och säkerställd tillgång till nationell biomassa behövs åtgärder för hållbar tillväxt i den svenska skogen. Behovet av förnybar råvara för ett biobaserat samhälle ska tillgodoses inom ramen för skogspolitikens jämställda mål, inklusive de nationella miljömålen och de tre dimensionerna av hållbarhet. En ökad hållbar skoglig tillväxt förut sätter att skador på växande skog begränsas, framför allt betesskador. Åtgärder för anpassning till ett förändrat klimat bör integreras med åtgärder för tillväxt och begränsning av skador (Strategi för Sveriges nationella skogsprogram 2018:14).

Här hamnar ännu en gång påpekandet av miljömålen och den biologiska mångfalden efter uttalandet som trycker på vikten av en säkerställd tillgång på biomassa. Här väljer politikerna även att belysa skogen som viktig för att endast säkra en tillgång på biomassa och därmed pengar. Med betesskador syftar man i denna policy på klövvilt, men detta skulle likväl kunna likställas med skogsbete.

Det underliga i detta är dels hur den biologiska mångfalden, skogen och nu även djuren fortfarande nedvärderas och dels att det i Sveriges miljömål ”Ett rikt växt- och djurliv”, som även Riksdagen uttryckt sin ståndpunkt inom, förespråkas att traditionella brukningsmetoder av skogen, såsom skogsbete, behövs i större grad. Därmed tyder även detta citat på bortprioritering av skogen, den biologiska mångfalden och nu även skogsbetet.

Skogspolicyn från år 2018 talar mycket om hållbarhet och vägen dit genom skogen. Men även i detta politiska styrdokument, kan det precis som i det tidigare betänkandet från år 1992, urskiljas en natursyn kopplad till antropocentrism. Det talas ofta om den biologiska mångfalden och det essentiella värdet att bruka skogen på ett hållbart sätt, men dessa åsikter återföljs alltid av starkare åsikter angående ett ökat brukande och produktion av skogen.

Att inom politiken uttrycka skogen som det gröna guldets, visar ännu en gång på den starka önskan om en välmående och ökande ekonomisk tillväxt, och att det eventuellt skulle behövas en förändring inom skogspolitikens värderingar för att öka skogsbetets möjligheter att åter kunna införas som en klimatåtgärd. Med detta som skogspolicy kommer inte antalet naturskogar eller en ökad hänsyn gentemot skogen att öka utan snarare minska och möjligheten för skogsbete att återinföras blir en svår process.

6. Slutsats

Denna studie hade för avsikt att granska svenska skogspolicys och dess anknytning till natursynen antropocentrism för att vidare bedöma genomförbarheten av skogsbete som klimatåtgärd. Anledningen till att teorin antropocentrism används i studien är för att tanken om att människan står i centrum gentemot naturen, på ett enkelt vis kan kopplas samman med skogspolicys, skogsbete samt biologisk mångfald. Eftersom denna natursyn bygger på en övertygelse om att människan är överlägsen emot naturen kan denna teori på ett tydligt sätt även förknippas med klimatåtgärder (Doudaki & Carpentier 2023).

Skogsbete som klimatåtgärd för att bevara och gynna den svenska biologiska mångfalden har i denna studie visat sig vara en mycket bra metod där både djur, natur och även skog gynnas och får högre kvalitet. Att återigen införa skogsbete med funktionen som klimatåtgärd har dock visat sig vara mer utmanande än förväntat. En klimatåtgärd som denna kräver att jord- och skogsbruk måste jobba i symbios, vilket bara i sig kan vara svårt att uppnå.

Att Sverige endast har ett fåtal lagar och regler kring hur skogen ska hanteras och en större andel policys som inte behöver följas av skogens intressenter har visat sig skapa problem. Ännu svårare blir om även politiken grundar sina idéer i en antropocentrisk natursyn. För att kunna rädda den biologiska mångfalden krävs det att vi människor måste börja förstå att vår existens bygger på en välmående biologisk mångfald (Emanuelsson et al. 2008).

Oftast har det dock i denna studie visat sig att ekonomin ofta fångar politikernas största intresse och att de analyserande skogspolicyerna till stor del innehar en natursyn som hamnar inom antropocentrismens ramar där miljömålen, skogen och den biologiska mångfalden inte ges den uppmärksamhet de bör få. Detta skulle därmed kunna tolkas som att ingen skogsägare vill stå ansvariga för miljömålet, något som gör att det ignoreras och inte uppfylls, samtidigt som politiken konstant strävar efter en ökad virkesproduktion och en välmående ekonomi. Detta reser frågor kring huruvida skogspolicys gynnar skogens välmående och miljö, eller om de primärt tjänar politikernas intresse av att upprätthålla nationell konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt.

I denna analys tyder det på att politikerna inte är villiga att se ett mindre brukande av skogen utan vill gärna se ett ökat bruk men på ett hållbart sätt, något som inte kommer bidra till en framtid med en välmående skog, biologisk mångfald och klimat. Med detta tankesätt kommer ett återinförande av skogsbyte bli mycket svårt eftersom denna betesmetod och klimatåtgärd ställer höga krav på skogens kvalitet och främst ålder. Det gäller för politikerna att kunna se sätt att bevara naturen och ändå generera fördelar för Sverige som nation. Inkomster från en skogsavverkning skulle till exempel kunna avvägas mot samma områdes rekreativvärde som skogsbetesmark i detta fall, men gör det sällan (Emanuelsson et al. 2008). Istället strävar politiker efter att hitta balanserade texter och tal som främjar en ekonomisk tillväxt utan att skada naturen (Emanuelsson et al. 2008).

Antropocentrismen är ett fenomen som påverkar många olika saker, men framförallt hur vi tänker kring djur och natur (Shkliarevsky 2021). Trots att vikten av klimatet och den biologiska mångfalden talas om frekvent inom dessa policydokument åtföljs det ofta av att de mänskliga behoven är viktigare. Både betänkandet för en ny skogspolicy från år 1992 och skogspolicyn från år 2018 innehåller många tankar om ett mer hållbart skogsbruk och bevarande av den biologiska mångfalden.

Detta syns mer tydligt i betänkandet där man ofta tar upp den biologiska mångfalden, naturskog och ett mer hållbart brukande av skogen som mål. Att det dock har påståtts att detta dokument var början på en större hänsyn gentemot naturen och den biologiska mångfalden är svårt att förstå, då mycket i denna policy inte tyder på att politiken tar biologisk mångfald eller skogsbyte på allvar, snarare tvärt om. Det kan även tolkas som att uttrycken i båda policyerna ofta ger känslan om att politikerna vill skydda sig själva genom att endast nämna skogen och deras hänsyn gentemot denna. Men sällan återfinns konkreta förslag eller viljor till att skydda skogen, bevara den biologiska mångfalden eller använda skogen som en klimatåtgärd.

I den mer moderna skogspolicyn från 2018 talas det även generellt mindre om biologisk mångfald och mycket sällan om naturskogar. Nämns dessa begrepp är det ofta förknippat till turism. Hållbart brukande av skogen nämns i större utsträckning, men även vid dessa tillfällen förknippar man denna vilja med högre virkesproduktion eller bioekonomi. Sammanfattningsvis talar både betänkandet från år 1992 och skogspolicyn från år 2018 om bevarande av biologisk mångfald och ett hållbart brukande av skogen. Dock är båda dokumentens argument kring avverkning av skog och nationell ekonomi starkare och stöds på ett bättre sätt med både fakta och handlingslinjer för att nå målen inom dessa områden än de argument som nämns kring ett bevarande av biologisk mångfald och skogen.

Med tanke på att skogspolicyn från år 2018 även lade mer tyngd på bioekonomi och avverkning av skog än vad betänkandet gjorde, kan det också tyda på att den antropocentriska natursynen blivit starkare inom politiken de senaste 24 åren. Med detta sagt kan det tyda på att båda skogspolicyerna har kopplingar till den antropocentriska natursynen. I och med detta är det svårt att se en vilja till ett ökat bevarande av skogen i framtiden och därmed ett ökat antal naturskogar. Med fortsatt påverkan av skogspolitiken och dess prioriteringar såsom intensiv avverkning och minskat intresse för den biologiska mångfalden blir det även svårt att återigen implementera skogsbete som klimatåtgärd då produktionsskogar inte kvalificerar sig för ett sådan klimatåtgärd.

Därmed påverkar och försvårar den antropocentriska natursynen i dessa skogspolicys skogsbetets möjlighet till att införas som klimatåtgärd genom att fortsätta öka antalet produktionsskogar. De två analyserade styrdokumenterna visar på ett starkt intresse för en välmående och tillväxande nationell ekonomi, där skogen endast ses som en väg och resurs för att nå detta. Anmärkningsvärt är också skillnaden i hur den politiska framställningen av den biologiska mångfalden och skogen skiljer sig markant inom olika sammanhang.

I Sveriges miljömål ”Levande skog” uttryckte sig Sveriges riksdag på ett sätt som inte belyste någon antropocentrisk natursyn genom att endast tala om naturens värden och hur dessa måste bevaras med tydliga mål och handlingslinjer om hur detta ska uppnås på bästa sätt. Trots riksdagens ställningstagande för den biologiska mångfalden och skogen i Sveriges miljömål har det visat sig att skogspolicys är påverkade av den antropocentriska natursynen, då båda skogspolicyerna framställde skogen och den biologiska mångfalden på ett underskattande sätt och där ekonomin och människans behov behandlades i större utsträckning.

Skogsbete som visat sig vara en mycket bra typ av klimatåtgärd för att både bevara och gynna den svenska mångfalden skulle kunna bidra med många olika nyttor för både skog, biologisk mångfald och klimat. Med ett återinförande av denna traditionella betesmetod kommer den inte bara bidra till en välmående och växande biologisk mångfald, utan även gynna skogen som skogsbetet tillämpas i. Med höga artvariationer och rikedomar, både inom växter och djur, kan arealer med skogsbete klassas som ett av Sveriges mest artrikaste naturtyp.

Dock krävs det, som tidigare nämnts, naturliga skogar av hög kvalitet och ålder för att skogsbete ska kunna tillämpas. Att det i Sverige numera endast finns cirka 10–15 % naturskog bidrar inte till en förenklad process. Anledningen till denna förlust av naturskog har till stor del att göra med det intensiva skogsbruket. Genom att

analysera i vilken grad de två utvalda skogspolicyerna innehar en antropocentrisk natursyn, kunde politikernas verkliga uppfattning kring den biologiska mångfalden och skogen fastställas. Att båda dokumenten framställde den biologiska mångfalden som relativt obetydlig och skogen som en resurs för tillväxt i ekonomin anses inte vara oväntat.

Men att den antropocentriska synen på naturen ökat från år 1992 till 2018 är mer oroväckande, främst för den biologiska mångfalden, skogen och möjligheten för skogsbyte att återigen kunna introduceras. Skog men framförallt den biologiska mångfalden och traditionella brukningsmetoder negligeras av politiken på ett sätt som gör dess framtid oviss. Detta kan anses vara ett stort problem eftersom vi idag ofta strävar efter den artrikedom som förr fanns och som formades av just de traditionella brukandet av naturen.

Skogsbetets möjlighet att återigen kunna införas förblir därmed små med skogspolicys och dess viljeriktningar som dessa, där virkesproduktion prioriteras och hänsynen gentemot skog och naturskogar till stor del är obefintliga. Resultatet av denna studie visar slutligen på att de analyserade politiska styrdokumentet till stor del grundar sig i en antropocentrisk natursyn och bidrar till en försvårad process i arbetet mot en åter implementering av skogsbyte som klimatåtgärd där en förändring inom skogspolitikens miljömässiga värderingar behövs för att öka skogsbetes möjlighet att återinföras.

Det bör dock noteras att det i framtida studier hade kunnat användas ytterligare policydokument för att bidra med högre validitet till studien. Detta skulle ha bidragit till en mer jämn bild av skogspolitikens utveckling och värderingar över tid.

Resultatet av denna analys kan dock stärkas med hjälp av en tidigare liknande forskning. Norström (2022) har tidigare gjort en forskning liknande denna, genom att göra en kritiskt diskursanalys på EU:s strategi för biologisk mångfald. Även i denna studie framkom en tydlig dikotomi mellan ”vi” och ”den”, alltså människan och naturen. Där synen på naturen endast sågs som en tjänst för att uppfylla människans behov och intressen (Norström 2022).

Denna studie har inte bara belyst skogsbetets nuvarande små möjligheter att återinföras, utan också avslöjat den biologiska mångfaldens och skogens sårbarhet till följd av politikens likgiltighet gentemot naturen. Politikerna måste inse sitt ansvar och börja behandla det på större allvar, på ett sätt som inte gör att djur och natur negligeras framför människans behov.

Referenser

- Aronsson, O (2023). *Kritisk diskursanalys steg för steg med tydliga exempel.* (Video) <https://www.youtube.com/watch?v=4-5Dz9fQpVw> [2024-04-24]
- Doudaki, V. Carpentier, N. (2023). *Behind the narratives of climate change denial and rights of nature: sustainability and the ideological struggle between anthropocentrism and ecocentrism in two radical Facebook groups in Sweden.* <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13569317.2023.2196506> [2024-04-11]
- Emanuelsson, U., Björklund, M., Bodegård, J., Marissink, M., K.Strese, E., Björklund, J., Asplund, L., Wremp, A., Ebenhard, T., Jensen, E., Demker, O., Gärdenfors, U. (2008). *Biodiverse.* <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1398258/FULLTEXT01.pdf> [2024-05-07]
- European Environment Agency (u.å). *Vad är biologisk mångfald och varför är det viktigt att bevara den?* <https://www.eea.europa.eu/sv/help/vanliga-fragor/vad-ar-biologisk-mangfald-och> [2024-06-25]
- Froster, A. (2020). *Högre värden i gammal skog enligt ny forskning.* <https://www.sverigesnatur.org/aktuellt/hogre-varden-i-gammal-skog-enligt-ny-forskning/> [2024-06-25]
- Lagrummet (2023). *Förarbeten (utredningar, propositioner m.m.)* <https://lagrummet.se/lagrummet/rattsinformation/forarbeten> [2024-07-03]
- Linkowski A. W. (2010). *Utmarksbete, främst skogsbete, och dess effekter på biologisk mångfald.* <https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/cbm/dokument/publikationer-cbm/cbm-skriftserie/skrift40.pdf> [2024-04-09]
- Lämås, T. Fries, C. (1995). *Emergence of a Biodiversity Concept in Swedish Forest Policy.* <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01182818> [2024-05-02]

- Jordbruksverket (2013). *Skogsbetesmarker*.
https://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_ovrigt/ovr3_31.pdf [2024-04-15]
- Jacobsson, S, (2018). *Wooded or treeless pasture?* <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1193272/fulltext01.pdf> [2024-04-10]
- Norström, A. (2022). *(Vi) Behöver naturen (i) våra liv?* <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1677110/FULLTEXT01.pdf> ordström 2022 [2024-04-30]
- Naturskyddsföreningen (2021). *Biologisk mångfald- en överlevnadsfråga*.
https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/biologisk-mangfald-en-overlevnadsfraga/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwoPOwBhAeEiwAJuXRhzMjyozHEhJa6qJs8IEPrqbh-J2aA3v8q6F8yvo2M2FIHe_0yTt7NB0CAKkQAvD_BwE [2024-04-15]
- Naturskyddsföreningen (2022). *Sanningen om den svenska skogen*.
<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/sanningen-om-den-svenska-skogen/> [2024-05-26]
- Naturskyddsföreningen (2021). *Vanliga frågor om skog och skogsbruk*.
<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/vanliga-fragor-om-skog-och-skogsbruk/> [2024-06-25]
- Naturvårdsverket (2023). *Den biologiska mångfalden utarmas- globalt och i Sverige*. <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/sveriges-miljomal/fordjupad-utvardering-av-sveriges-miljomal-2023/den-biologiska-mangfalden-utarmas--globalt-och-i-sverige/> [2024-04-15]
- Naturvårdsverket (2023). *Läget för biologisk mångfald i Sverige*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/biologisk-mangfald/laget-for-biologisk-mangfald-i-sverige/> [2024-05-30]
- Naturvårdsverket (2023). *Mål och åtaganden för biologisk mångfald*.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/biologisk-mangfald/mal-och-ataganden-for-biologisk-mangfald/> [2024-04-25]
- Naturskyddsföreningen (2021). *Från variationsrik naturskog till monoton plantering*. <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/fran-variationsrik-naturskog-till-monoton-plantering/> [2024-05-10]

- Rae, G. (2018). *Anthropocentrism*.
https://www.researchgate.net/publication/305377084_Anthropocentrism
[2024-04-23]
- Regeringen (2018). *Strategidokument: Sveriges nationella skogsprogram*.
<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2018/05/strategidokument-sveriges-nationella-skogsprogram/> [2024-05-02]
- Riksdagen (1992). *Jordbruksutskottets betänkande. En ny skogspolitik*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/en-ny-skogspolitik_gg01jou15/html/ [2024-04-19]
- Shkliarevsky, G (2021). *LIVING A NON-ANTHROPOCENTRIC FUTURE*.
https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/75937/ssoar-2021-shkliarevsky-Living_a_non-anthropocentric_future.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-2021-shkliarevsky-Living_a_non-anthropocentric_future.pdf [2024-05-06]
- Skogen (2000). *Naturskog*. <https://www.skogen.se/glossary/naturskog/> [2024-07-03]
- Skogsstyrelsen (2023). *Att tänka på vid röjning*.
<https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/rojning/att-tank-pa-vid-rojning/> [2024-06-25]
- Skogsstyrelsen (2023). *Frihet under ansvar*. <https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/du-och-din-skog/frihet-under-ansvar/> [2024-04-18]
- Skogsstyrelsen (2024). *Skogsbruksplanen- ett viktigt verktyg*.
<https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/du-och-din-skog/skogsbruksplanen/> [2024-05-09]
- Steger, M. (2021). *Vad är en policy?* <https://www.naturalnumbers.se/vad-ar-en-policy> [2024-04-29]
- Sveriges miljömål (2023). *Ett rikt växt- och djurliv*.
<https://www.sverigesmiljomal.se/> [2024-05-05]
- Sveriges miljömål (2023). *Levande skogar*. <https://www.sverigesmiljomal.se/>
[2024-05-05]

SVT (2024). *Naturskogarna allt färre- uppemot 15 procent kvar.*
<https://www.svt.se/nyheter/vetenskap/striden-om-den-svenska-skogen-naturliga-skogar-haller-pa-att-forsvinna> [2024-07-03]

Öhrbom, J. *Dofter avslöjar vilken skog som är viktigast att bevara.* Gävle
Högskola. <https://www.hig.se/Ext/Sv/Nyheter-och-press/Press/2020-08-10-Dofter-avslojar-vilken-skog-som-ar-mest-vardefull-att-bevara.html> [2024-04-10]

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.